

Kultur / Bøger

En verden af smådele

Udsnit fra bogens forside. Batzer & Co.

ANMELDELSE / 15.01.18

Peter Handkes kamp imod storytelling, ideologisk, kalkulerende tænkning og abstraktioner i al almindelighed fortættes i Forsøg over svampenarren, der nu foreligger på dansk.

P. Johan Lose

Et sted i Corinna Belz' dokumentarportræt *Bin im Wald. Kann sein, daß ich mich verspäte* (2016), sidder Peter Handke ved spisebordet i sin villa i pariserforstand Chaville. I billedet ser vi, badet i et efterårstonek lysindfald, et buttet hvidvinglas, helt tildugget, en tallerken med blegnede amarantfarvede blomsterdekorationer og en gammeldags bøfkniv med lyst, guldindfattet benskaft. Midt på tallerkenen ligger afskårne, jordede rester fra en nævestor svamp med gulnet stok og brunlig hat, som forfatteren er i gang med at bearbejde med en kortbladet kniv. Imens siger han: »Jeg er sjovt nok kendt for at være et svampefjols. Men det er en af de smukkeste ting i livet. Når jeg er ombord på et fly, i en lufthavn, og keder

mig gudsjammerligt, tænker jeg ”når jeg kommer hjem, bliver det hele bedre; når jeg er dér, i den denne verden af smådele.” Det er en slags redning fra den skide, gennemkalkulerede tekniske verden«. Den umiddelbart lidt undseelige scene viser, hvor væsentlige svampe er for Handke. For *forfatteren*. Hans litteratur stræber nemlig mod det, han (gen)finder i svampene: En forundrende verden af smådele uden kalkulation. *Forsøg over svampenarren* – bogen, hvor Handke udfolder svampetemaet mest – fortæller derfor ikke kun om svampe, men siger noget centralt om Handkes litterære forehavende. For dem, der endnu ikke har læst den østrigske forfatter, er den et godt sted at starte.

Forsøg over svampenarren tilhører en længere serie af fortællende essays eller forsøgende fortællinger – *Forsøg over Jukebox*; *Forsøg over det stille sted* etc. – og beretter, for ikke at sige eftersporer, historien om Handkes gamle ven, svampenarren. Som forfatter-fortælleren anfører, skriver han »i den hensigt at skabe (...) en vis – eller snarere uvis – klarhed«. Denne forbeholdne forsøgen-sig-frem er ikke blot overordnet, men spejles på sætningsplan. Hele bogen igennem slynger og snor Handkes sætninger sig; de ind- og udskyder forklaringer, om- og indkredser narrens svampelevnedsløb.

Som dreng er narrens svampejagter en slags natur-dvælen; drevet af »ingenting« – ikke andet end »træernes susen, brusen eller måske bare hvisken«. På et tidspunkt opdager drengen dog, at svampene kan afsættes, hvorfor han opsøger en svampebørs. Dér erfarer han med gru, hvordan hver indsamlet »forunderlighed« omgøres til tal: »tusinder af karljohanner som nu lå hvor de var trillet hen, masserne, centnerne, alle de hovedløse kroppe, noget bogstaveligt talt stenagtigt over sig, en bunke sten, stumpe, tunge og især værdiløse, i det mindste mindreværdige. Skulle det være en skat?« Scenen er en fremmedgørende opvisning i kalkulerende fornuft; den fremstiller en foruroligelse over den instrumentalisme, drengen imidlertid selv har rodet sig ud i.

Sidenhen ebber narrens svampeinteresse helt ud. Som nyslået advokat indleder han sin »verdensmandstid«; han lægger de dybe skove bag sig og avancerer ad den sociale rangstige. Efter nogen tid vender han sig alligevel atter mod svampene. Først er de en fritidsinteresse; »en udvidelse af hans synskreds«. Så bliver de en passion. Til sidst bliver de en besættelse; en besættelse, han i faktisk og overført forstand fortaber sig i: Han forsvinder fra sin familie og udvikler en småfascistisk overmenneskeforestilling. Til slut dukker han, nu noget mere forsonlig, op hjemme hos forfatteren, og sammen tilbringer de et par stille dage Chaville.

Handke har i det meste af sit forfatterskab ført en systematisk kamp *imod* abstraktion, den instrumentelle fornuft, stort anlagte ideologier, en mediefrembragt virkelighed (etc.) og *for* det konkrete liv, den menneskelige førstehåndserfaring, det forundrede blik for de smådele, verden udgøres af. *Svampenarren* er et billede på denne kamp; en slags modfigur. I hvert fald i momenter. *Forsøg over svampenarren* er nemlig heller ikke lettroende natursværmeri eller en opfordring til forsagelse af sociale virkelighed: bogen gennemlyser såvel svampeinteressens misantropiske, totalitære potentialer. Dét i kombination med værkets æstetiske kvaliteter, Handkes evne at aktivere fantasien – hvad for ham vil sige: at »opvarme det forhåndenværende hjerteligt« og unddrage sig »*storytelling* og alt det lort«, som han siger i Belz’ film – får

mig til at tænke på ham som hjemmehørende blandt de mest erfaringsnære forfattere i den moderne litteratur – som f.eks. Marcel Proust og Witold Gombrowicz.

FAKTA

Peter Handke

*Forsøg over
svampenarren. En
fortælling i sig selv*
(oversat af Hanne
Lund)

154 sider, 250 kr.

Batzer & Co.